

TÜRKİYE ARABULUCULAR ETİK KURALLARI

Giriş

Türkiye Arabulucular Etik Kuralları karşılaştırmalı hukuktaki etik ve uygulama kuralları dikkate alınarak ülkemizin arabuluculuk sistemi ile sosyal ve kültürel değerlerine uyumlu olacak biçimde, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı tarafından hazırlanmış olup, Arabuluculuk Kurulu tarafından gözden geçirilerek kabul edilmiştir.

Arabuluculuk, sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, tarafların çözüm üretmediklerinin ortaya çıkması halinde çözüm önerisi de getirebilen, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla yürütülen, dava şartı olarak düzenlenen arabuluculuk dışında sürece başvurulmasında ve her halükârda sürecin yürütülmesinde ve sonlandırılmasında ihtiyarî olarak gerçekleştirilen uyuşmazlık çözüm yöntemidir.

Keza arabuluculuk, yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde uygulanan ve barışçıl uyuşmazlık çözüm yöntemleri içinde yaygın olarak kullanılan uyuşmazlık çözüm yöntemidir.

Arabuluculuk, taraflara, uyuşmazlık konularını belirleme ve açıklığa kavuşturma, farklı bakış açılarını anlama, menfaatlerini tanımlama, olası çözümleri ortaya koyma, değerlendirme ve istendiğinde de karşılıklı tatminkâr anlaşmalara varma fırsatını sunma gibi çeşitli amaçlara hizmet eder.

Gerek 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununda (bundan sonra “Kanun” olarak ifade edilecektir) gerekse Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliğinde (bundan sonra “Yönetmelik” olarak ifade edilecektir) hem arabuluculuk kurumu hem de arabulucularla ilgili temel ilke, hak ve yükümlülüklerle ilişkin genel düzenlemeler yer almakta ise de; arabulucular etik kurallarının belirlenmesi önemli bir ihtiyacın karşılanması anlamında bir zorunluluk olduğu gibi, aynı zamanda arabuluculuk mevzuatının Arabuluculuk Daire Başkanlığına ve Arabuluculuk Kuruluna yüklediği bir görevin de ifasıdır.

Arabulucular Etik Kurallarının aşağıda belirtilmiş olan üç temel amacı vardır:

1. Arabuluculara mesleklerinin icrasında rehberlik etmek ve yol göstermek
2. Arabuluculuğa başvuran tarafları bilgilendirmek ve onların korunmasını sağlamak
3. Barışçıl bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak arabuluculuğa toplum tarafından duyulan kamu güvenini arttırmak.

Arabulucular Etik Kuralları, arabuluculuk sürecini yürütecek ve Arabulucular Siciline kayıtlı bulunan arabulucular tarafından kabul edilmiş sayılır. Arabulucular bu kurallara eksiksiz bir biçimde uymaya özen göstermelidir.

Arabulucular Etik Kuralları, bütün olarak okunur ve yorumlanır. Kuralların sıralanmasında, öneme göre verilen bir öncelik söz konusu değildir.

Arabuluculuk Kurulu, Etik Kurallarının ihlali ve bu durumun öğrenilmesi halinde Kanunun 21'inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında ilgili arabulucunun sicilden silinmesi de dahil olmak üzere arabuluculuk mevzuatında öngörülen diğer yaptırımları uygulayabilir.

Eşitliği Gözetme Yükümlülüğü

Madde 1- (1) Arabulucu, süreç boyunca taraflara eşit davranma ve onların gereksinimleri doğrultusunda adil olma ilkelerini gözetmekle yükümlüdür.

Kendi Kararını Verme Hakkı

Madde 2- (1) Kendi kararını verme hakkı, tarafların sürece başlamadan, süreç içerisinde ve sonuç aşamasında özgür ve aydınlanmış iradeleriyle, gönüllü ve baskı altında kalmadan karar vermelerini kapsar.

(2) Arabulucu, arabulucunun seçimi, sürecin yürütülmesi, sürece katılım, süreçten çekilme ve süreci sonlandırma dâhil olmak üzere, arabuluculuğun her aşamasında tarafların kendi kararlarını verme hakkını gözetmekle yükümlüdür.

(3) Arabulucu, hazırlık aşaması veya ilk arabuluculuk toplantısında kendisinin arabuluculuk sürecindeki rolü hakkında taraflara bilgi vermek zorundadır. Arabulucu karar verme yetkisinin kendisinde değil, taraflarda olduğu hususunu vurgulamalıdır.

(4) Arabulucu, hukuki uyuşmazlıkla ilgili olarak taraflara hukuki veya mesleki tavsiyelerde bulunamaz. Ancak gerekli ve uygun olduğunda aydınlanmış iradeyle seçim yapmalarına yardımcı olmak üzere uzmanlara danışmalarının önemini taraflara hatırlatmalı ve bu konuda tarafları bilgilendirmelidir.

(5) Arabulucu, daha yüksek bir anlaşma bedeli veya arabuluculuk ücreti sağlamak amacıyla, taraflardan herhangi birinin kendi kararını verme hakkına etki etmemelidir.

Tarafsızlık

Madde 3- (1) Tarafsızlık, arabulucunun taraf tutmamasını ve taraflar hakkında önyargılı olmamasını kapsar.

(2) Arabulucu, taraflardan birinin kişiliğine, geçmişine, inanç ve değerlerine ve arabuluculuk sürecindeki tutum ve davranışlarına veya başka bir sebebe dayanarak taraf tutmamalı ve önyargılı davranmamalıdır.

(3) Arabulucu, arabuluculuk sürecini yürütürken tarafsız olmak ve tarafsızlığını şüpheli hâle getirecek davranışlardan kaçınmak zorundadır. Arabulucu, kendisinin davranış ve görünüşteki tarafsızlığından şüphe duyulmasına yol açacak şekilde, taraflara değerli bir hediye, yardım, borç veya değerli başka bir mal vermemeli ve onlardan da kabul etmemelidir.

(4) Arabulucu, arabuluculuğu tarafsız bir şekilde yönetemeyecek ise arabulucu olma teklifini reddetmeli ve hangi aşamada olursa olsun arabuluculuktan çekilmelidir.

(5) Arabulucunun tarafsızlığından şüphe edilmesini gerektirecek önemli hâl ve şartların varlığının söz konusu olması veya sonradan ortaya çıkması hâlinde, bu hususta tarafları bilgilendirmesine rağmen, taraflar, arabulucudan görevi üstlenmesini birlikte talep ederlerse, arabulucu bu görevi üstlenebilir veya üstlenmiş olduğu görevi sürdürebilir.

(6) Arabulucu, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, arabuluculuk sürecini arabuluculuğa uygun tarafsız bir yerde yürütmelidir.

Menfaat İlişkisi veya Çatışması

Madde 4- (1) Arabulucu ile taraflar arasında herhangi bir menfaat ilişkisi veya çatışması bulunmamalıdır. Arabulucu, taraflar ile arasında menfaat ilişkisi veya çatışması bulunduğu görünümü vermekten kaçınmalıdır.

(2) Arabulucu ile taraflar arasındaki menfaat ilişkisi veya çatışması, tarafların arabuluculuğa başvurmasından sonra ortaya çıkabileceği gibi; arabulucu ile taraflar arasındaki mevcut veya geçmişteki, kişisel ya da mesleki herhangi bir ilişkiden dolayı önceden de var olabilir.

(3) Arabulucu, arabuluculuk sürecini yürütmesi bakımından, iyi niyetli üçüncü bir kişinin, taraflar ile arasında doğmuş veya doğabilecek bir menfaat ilişkisi veya çatışması bulunduğunu düşünmesine yol açacak bir olay olup olmadığını belirlemek üzere makul bir araştırma ve inceleme yapmalıdır. Arabulucunun, taraflar ile arasında doğmuş veya doğabilecek bir menfaat ilişkisi veya çatışmasını ortaya çıkarmak için yapacağı araştırma, somut olayın koşullarına göre değişebilir.

(4) Arabulucu, kendisi tarafından makul koşullarda bilinebilecek ve tarafsızlığı hakkında şüphe uyandırabilecek, doğmuş veya doğabilecek menfaat ilişkisi veya çatışmaları hakkında, mümkün olan en kısa sürede tarafları bilgilendirmelidir.

(5) Arabulucu ile taraflar arasındaki doğmuş veya doğabilecek menfaat ilişkisi veya çatışması, arabulucunun tarafsızlığına ve arabuluculuk sürecine açıkça zarar verecek nitelikteyse; arabulucu, tarafların aksi yöndeki talepleri ve anlaşmasına bakılmaksızın, arabuluculuk teklifini reddetmeli ve hangi aşamada olursa olsun arabuluculuktan çekilmelidir.

(6) Arabulucu, bu sıfatla görev yaptığı uyuşmazlık ile ilgili olarak açılan davada, daha sonra, avukat olarak görev üstlenemez. Ancak, taraflar açık ve yazılı onayları ile birlikte talep ederlerse, açılan tahkim yargılamasında hakemlik yapabilir.

Sürecinin Niteliği ve Görevin Özenle Yerine Getirilmesi

Madde 5- (1) Arabulucu, görevini şahsen, özenle, makul sürede, güven içinde, tarafların etkin katılımıyla, hakkaniyete uygun, taraflara yeterli söz hakkı vererek ve katılımcılar arasında karşılıklı saygı gösterilmesini sağlayacak biçimde yerine getirmelidir.

(2) Arabulucu, arabuluculuk görevini, arabuluculuk süreci ile ilgili tüm ön hazırlıkları tamamladıktan sonra ve arabuluculuk sürecini yürütmek için gerekli zamana sahip olduğunda kabul etmelidir.

(3) Arabulucu, arabuluculuk süreci boyunca mesleğin gerekliliklerine uygun biçimde davranmak zorundadır. Arabulucu, kendisine ya da arabuluculuk sistemine duyulacak güven ve itibarına zarar verebilecek bir davranış içerisinde bulunamaz. Arabulucu, toplumsal cinsiyet rollerinin taraflara ve özellikle arabuluculuk sürecine etkisi yanında; taraflar ve taraflarla kendisi arasındaki sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıklara karşı da duyarlı olmalıdır.

(4) Arabulucu, arabuluculuk süreci boyunca taraflar arasında dürüstlüğü, saygıyı, samimiyeti ve nezaketi teşvik etmeli ve kendisi de arabuluculuk sürecinde taraflara herhangi bir belge, olay veya durum hakkında bilerek ve isteyerek yanlış bilgi vermemelidir.

(5) Arabulucunun görev ve işlevi, diğer mesleklerden önemli ölçüde farklıdır. Arabulucunun işleviyle diğer bir mesleğin işlevi birbirine karıştırılmamalıdır. Arabulucu, mesleklerinin işlevlerini birbirinden ayırmalıdır. Arabulucu, ancak arabuluculuk ile bağdaşması şartıyla taraflara eğitim ve tecrübesine dayanarak bilgi verebilir.

(6) Arabulucu, arabuluculuk sürecinde arabuluculuktan başka bir uyuşmazlık çözüm yöntemini yürütemez. Arabuluculuk mevzuatından kaynaklanan avantajları kullanmak amacıyla herhangi bir çözüm yolunu arabuluculuk olarak adlandıramaz. Ancak, arabulucu, gerekli ve uygun gördüğünde, taraflara uyuşmazlıklarını tahkim, tarafsız değerlendirme, danışmanlık veya diğer uyuşmazlık çözüm yöntemleriyle çözmeyi düşünmelerini önerebilir.

(7) Arabuluculuk bir suç işlemek amacıyla kullanılırsa, arabulucu uygun adımları derhâl atmalı ve hangi aşamada olursa olsun arabuluculuktan çekilmelidir.

(8) Taraflardan biri arabuluculuk sürecini, uyuşmazlık konularını ve uzlaşma seçeneklerini kavramakta güçlük çekerse veya arabuluculuğa etkin bir biçimde katılmakta zorlanırsa; arabulucu, böyle bir durumdaki tarafın katılma, anlama ve kendi kararını verme hakkına uygun olacak şekilde, hukuki yardım almasını önermek de dahil olmak üzere gerekli değişiklik önerilerini getirmeli, hatta gerekiyorsa arabuluculuğu bitirmelidir.

(9) Arabulucu, kendisi de dâhil olmak üzere bir katılımcının davranışının, arabuluculuk sürecinin yürütülmesine zarar verebileceğini düşünürse, gerektiğinde arabuluculuğu ertelemek, arabuluculuktan çekilmek veya arabuluculuğu bitirmek de dâhil olmak üzere gerekli tedbirleri derhâl almalıdır.

Gizlilik

Madde 6- (1) Arabulucu, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, arabuluculuk faaliyeti çerçevesinde sunulan veya diğer bir şekilde elde ettiği bilgi ve belgeler ile kayıtları gizli tutmak zorundadır.

(2) Arabulucu, tarafların arabuluculuk sürecinde nasıl hareket ettiği hakkında, sürece katılmayan üçüncü kişilere bilgi vermemelidir.

(3) Arabuluculuk sürecinde taraflardan biriyle özel oturumda bir araya gelen arabulucu, bu özel oturumda edindiği hiçbir bilgiyi, bilgiyi veren tarafın rızası olmadan, doğrudan veya dolaylı olarak diğer tarafa aktarmamalıdır.

(4) Arabulucu, bir arabuluculuk sürecine eğitim veya araştırma amacıyla katılım sağlarsa, tarafların kimlik bilgileri de dahil olmak üzere gizliliğe ilişkin haklı beklentilerine uygun davranmalıdır.

Mesleki Yeterlilik

Madde 7- (1) Arabulucu, somut uyuşmazlıkta gerekli olan mesleki yeterliliği haiz değil ve tarafların makul beklentilerini karşılayamayacak durumdaysa, arabuluculuk teklifini reddetmeli ve hangi aşamada olursa olsun arabuluculuktan çekilmelidir.

(2) Arabulucu, mesleki yeterliliğinden ve gelişiminden sorumludur. Bu anlamda kendi mesleki bilgi ve becerilerinin sınırlarının farkında olmalıdır. Arabulucu, gerek mesleki yeterliliğinin artırılması gerekse mesleki gelişimin sağlanması için, yenileme eğitimi başta olmak üzere, arabuluculukla ilgili her türlü bilimsel ve mesleki çalışmalara katılmalıdır.

(3) Eğitim sayesinde kazanılan bilgi ve beceriler, arabuluculuk tecrübesi, toplumsal cinsiyete, sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıklara ilişkin farkındalıklar, bir arabulucunun mesleki yeterliliği ve gelişimi için gerekli olan önemli unsurlardır.

(4) Taraflar, arabulucunun eğitimi, tecrübesi ve arabuluculuk sürecini yürütmedeki mesleki yeterliliği ile ilgili bilgilere rahatça erişebilmelidir.

Unvan Kullanımı, Reklam ve Tanıtım

Madde 8- (1) Arabulucu, arabuluculuk faaliyeti sırasında bu unvanını belirtmek zorundadır.

(2) Arabulucu, tabela ve basılı kâğıtlarının kullanımında arabuluculuk mevzuatına uygun hareket etmelidir.

(3) Arabulucu, reklam ve tanıtım yaparken dürüstlük kuralına uygun bir tutum ve davranış sergilemelidir. Arabulucunun, kendi nitelikleri, tecrübesi, hizmetleri ve ücreti konusunda vereceği bilgiler doğru olmalıdır. **(Danıştay Onuncu Dairesinin 22/12/2022 tarih ve Esas No: 2018/62 , 2022/6437 sayılı kararı ile iptaline karar verilmiştir.)**

(4) Arabulucu, tabela ve basılı kâğıtlarında veya elektronik ortamdaki reklam ve tanıtıma yönelik iletişimlerinde, arabuluculuk sürecinin sonucu ve başarısı hakkında kısmen de olsa söz vermemelidir. **(Danıştay Onuncu Dairesinin 22/12/2022 tarih ve Esas No: 2018/62 , 2022/6437 sayılı kararı ile iptaline karar verilmiştir.)**

(5) Arabulucu, hiçbir şekilde etik kurallarla çelişecek nitelikte reklam yapamaz. **(Danıştay Onuncu Dairesinin 22/12/2022 tarih ve Esas No: 2018/62 , 2022/6437 sayılı kararı ile iptaline karar verilmiştir.)**

Ücret ve Diğer Masraflar

Madde 9- (1) Arabulucu yapmış olduğu faaliyet karşılığı ücret ve masrafları isteme hakkına sahiptir. Keza, ücret ve masraflar için avans da talep edebilir.

(2) Arabulucu, arabuluculuk ücreti ve arabuluculuk süreciyle ilgili olarak ortaya çıkabilecek diğer masraflar hakkında, arabulucu olarak atanmasını müteakip mümkün olan en kısa sürede tarafları bilgilendirmelidir.

(3) Arabulucu, arabuluculuk süreci başlamadan önce, arabuluculuk ücreti ve masraflarıyla ilgili olarak tarafların bir anlaşma yapmalarını sağlamalıdır.

(4) Arabulucu, ücretini belirlerken; kendi niteliklerini, uyuşmazlığın niteliğini ve karmaşıklığını, arabuluculuk sürecinde gereken süreyi ve tüm diğer etkenleri dikkate almak, asgari ücret tarifesinin altında olmamak ve hak arama hürriyetini engellemek koşuluyla, hakkaniyete ve dürüstlüğe uygun bir şekilde hareket etmelidir.

(5) Arabulucu, tarafların kendi aralarında eşit olmayan miktarda ücret ödemesini kabul ettiği hâllerde; tarafsızlığından ödün vermemeli, fazla ücret vereni diğerine göre üstün tutacak tutum ve davranışlarda bulunmamalıdır.

Arabuluculuk Uygulamasının Geliştirilmesi

Madde 10- (1) Arabulucu, arabuluculuğun geliştirilmesi ve arabuluculuğun barışçıl bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak kabul edilmesi ve konuya dair toplumsal farkındalığın oluşturulması, arttırılması ve kurumun tanıtılmasından sorumludur.

(2) Arabulucu, arabuluculuk faaliyetinde bulunurken, arabuluculuk uygulamasını geliştirecek şekilde hareket etmeye dikkat ve özen göstermelidir. Arabuluculuğun farklı uyuşmazlık türlerinde uygulanabilmesine yönelik çalışmalar yapmalıdır.

(3) Arabulucu, arabuluculuk alanındaki değişik görüşlere saygı göstermeli ve hem mesleğini geliştirmek hem de uyuşmazlığa düşen taraflara daha iyi hizmet sunmak amacıyla, diğer arabulucularla karşılıklı olarak bilgi alışverişinde bulunmalı ve onlarla birlikte bilimsel ve mesleki çalışmalar yapmalıdır.

(4) Arabulucular kendi aralarında bu Kurallara uygun şekilde hareket edilmesi hususunda birbirlerini teşvik etmelidirler.